

Estudi:

El cost social i econòmic del fracàs escolar

L'estudi mostra com les polítiques educatives i el nivell de formació assolit per la població condicionen el desenvolupament social i econòmic i els costos d'altres polítiques públiques.

Fundació **cecot**
Persona i Treball

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. La realitat: el fracàs escolar o abandonament prematur dels estudis	4
3. Mercat de treball i nivell formatius	5
a. Salari i remuneració	5
b. Atur	7
4. Consum	8
5. Pobresa i formació	9
6. Inversió en polítiques educatives	10
7. Aportació d'ingressos en funció de la qualificació dels assalariats catalans a les arques públiques	13
8. Simulació: aportacions extres en funció d'una millora del nivell educatiu dels assalariats	14
9. Conclusions	15
10. Propostes des de la Cecot	16

1. INTRODUCCIÓ

El fracàs escolar és un llast pel desenvolupament de qualsevol país. La immensa majoria d'estudis publicats en diferents camps així ho certifiquen¹. I és **un llast no només en el terreny hipotètic i abstracte dels objectius d'un país sinó que és un llast de manera directa per a les arques i els recursos d'un país.** Hi ha relacions i correspondències que han estat molt estudiats i que són irrefutables. Un dels principals és que el nivell educatiu està directament relacionat amb el nivell d'ingressos de les persones, a més estudis, més ingressos personals i, per tant, més ingressos per a les arques públiques. Això redunda en majors beneficis per a la caixa de la seguretat social i, per tant, una major sostenibilitat del sistema. En la mateixa lògica hi tenim, doncs, que una societat amb un major nivell educatiu hauria d'invertir menys en polítiques socials de caire assistencial: una major qualificació sempre ha significat un nivell d'ocupabilitat superior, un atur inferior i una despesa inferior en protecció social i polítiques de lluita contra la pobresa.

Una altra realitat contrastada empíricament, bàsicament a l'entorn nord americà és que, un major nivell educatiu està directament relacionat amb una menor taxa de criminalitat i aquesta, amb una despesa inferior en polítiques de seguretat i de presons.

També hi ha evidències empíriques prou importants de la relació que hi ha entre els nivells de formació de la població i el seu benestar a nivell de salut i l'ús del sistema públic de sanitat. Un major nivell educatiu sol anar associat a uns millors hàbits alimentaris i d'higiene, al fet d'atorgar importància a la pròpia salut, etc. Per tant, sol anar associat a un menor risc de patir malalties i una despesa inferior en sanitat. Al mateix temps, la necessitat de cuidar-se de manera regular i fer-se revisions estalvia els costos de manteniment dels serveis d'urgència, globalment força més cars.

L'educació té efectes clars a llarg termini; té efectes molt importants sobre l'educació dels propis fills i sobre el seu aprofitament de l'escolarització i el seu èxit. És a dir, l'escolarització i el bon aprofitament escolar dels pares, determina, en certa manera, quina serà l'educació dels fills i les conseqüències que d'ella se'n derivin.

En resum, la formació té efectes molt importants en el conjunt del sistema i en àrees d'interès estratègic per a la gestió de qualsevol societat: treball, salut, família, cohesió social, etc. Tant en termes de mercat de treball i efectes monetaris, com en d'altres esferes on aquests no són tant clars i evidents². **Per aquest motiu, és fonamental estudiar detingudament els possibles costos d'oportunitat³ de no invertir adequadament en el moment actual en polítiques formatives,** per intentar avançar en la millor i la més eficient actuació

¹ Psacharopoulos , G. *The Costs of School Failure A Feasibility Study*. European Expert Network on Economics of Education (EENEE). 2007

Calero Martínez , J et al.. *Los costes del abandono escolar prematuro. Una aproximación a las pérdidas monetarias y no monetarias causadas por el abandono prematuro en España*. Ministerio de Educación. Instituto de Formación del Profesorado, Investigación e Innovación Educativa (IFIIE). Madrid 2011

² Barbara L.; Wolfe and Robert; H. Haveman. *Social and non-market benefits from education in an Advanced economy*. Federal Reserve Bank of Boston, issue Jun, pàg. 97-142

³ Clive Belfield. *The Price We Pay: Economic and Social Consequences of Inadequate Education*. Brookings Institution Press. 2007

The High Cost of High School Dropouts: What the Nation Pays for Inadequate High Schools. Alliance for Excellent Education. Issue brief, Nov 2011.

Baum, S., i K. Payea: *The benefits of higher education for individuals and society*, Nueva York: College Board. 2005

pública en aquest camp. Cal invertir el que s'està invertint? La crisi exigeix disminuir o augmentar la inversió pública? Quina és la millor política pública educativa i formativa, a llarg termini, des de la perspectiva de l'eficiència social?

En aquest sentit, des de la Cecot ja s'ha desenvolupat programes i projectes per pal·liar els efectes adversos de la manca d'escolarització. Fa més de 4 anys (2008) que es va posar en marxa per primer cop el projecte conegut com a *Job Hunters*, projecte per a l'orientació laboral i el foment de la formació per a joves sense l'ESO acreditada, majors de 16 anys i menors de 25. Aquest sector de la població es trobava (i es troba) en condicions clarament desfavorables per a l'entrada al mercat de treball - més encara en el context actual - que fan especialment aconsellable la intervenció i l'acció positiva de les institucions públiques o privades i de les entitats de la societat civil per tal d'ajudar-los en el procés de millora de la seva ocupabilitat i nivell d'autonomia personal.

2. EL FRACÀS ESCOLAR O ABANDONAMENT PREMATUR DELS ESTUDIS

En primer lloc, **cal constatar la dimensió de l'anomenat "fracàs escolar" al nostre país, sobretot en comparació amb els països del nostre entorn**⁴. La primera evidència, tal i com es pot observar a la taula que es presenta a continuació, és que **les dades dels estudiants catalans són clarament pitjors a les dades dels estudiants europeus**, amb una xifra de quasi el doble de la proporció de persones amb un nivell d'educació o formació assolits de 0, 1 o 2 (segons la Classificació Estàndard Internacional de 1997 d'Educació - [ISCE 97](#)) que no han rebut educació o formació durant les darreres quatre setmanes que precedeixen l'enquesta. És a dir, persones que només disposen del primer cicle dels estudis secundaris. Fins i tot les dades catalanes són una mica pitjors que les dades de l'abandonament escolar espanyol. Però en ambdós casos, els percentatges d'abandonament doblen els percentatges del conjunt europeu.

Taula 1. Abandonament prematur dels estudis per sexe. Comparativa 2010

2010	Homes	Dones	Total
Catalunya	34,6%	23,2%	29%
Estat Espanyol	33,5%	23,1%	28,4%
Zona euro	18%	13,1%	15,6%
Unió Europea	16%	12,2%	14,1%

Font: Idescat - EPA (Enquesta de Població Activa).

Una altra diferència substancial és la que hi ha entre homes i dones, en tots els àmbits - català, espanyol i europeu-. En el cas català, hi ha més d'onze punts de diferència entre els uns i els altres a favor de les dones, amb unes taxes d'abandonament substancialment inferiors: un 30% inferiors, aproximadament.

⁴ Fernández Enguita, M. *Fracaso y abandono escolar en España*. Fundació "la Caixa" - Obra social. Colección de Estudios Sociales, núm.29. Barcelona, 2010.

Taula 2. Evolució global i comparativa. Abandonament prematur dels estudis

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Catalunya	28,6%	31,6%	33,2%	31,9%	29%	26%
Estat Espanyol	30,5%	31%	31,9%	31,2%	28,4%	-
Zona euro	17,4%	17,2%	16,6%	15,9%	15,6%	-
Unió Europea	15,5%	15,2%	14,9%	14,4%	14,1%	-

Font: Idescat- EPA (Enquesta de Població Activa).

Hi ha una constatació clara en aquest àmbit, que afecta tant a homes com a dones: el poc impacte dels canvis legislatius en les taxes d'abandonament escolar. Com s'observa a la taula precedent, en els darrers cinc anys no hi ha hagut cap canvi important en els nombres d'aquests indicadors.

3. MERCAT DE TREBALL I NIVELL FORMATIU

a. Salaris i remuneració

Si alguna variable té una relació directa amb el nivell formatiu és la de la remuneració, els salaris aconseguits per les persones. Tant a nivell català com a nivell espanyol, la relació és molt forta. Allargar el període formatiu i/o formar-se de manera continuada té efectes positius en la remuneració. No només pel què a remuneració directa, sinó també pel què fa al cercle de relacions que s'estableix i a les possibilitats de remuneració futura.

Així ho destaquen diversos estudis duts a terme en diversos entorns i èpoques. Entre ells destaca, però, un estudi recent dut a terme a l'Estat espanyol pel mateix ministeri que corrobora tots els que s'havien dut a terme fins al moment.

Taula 3. Renda mitjana neta anual per nivell de formació de la persona de referència.

Catalunya 2010

	per llar	per persona
Educació primària o inferior	20.294€	8.550€
Educació secundària 1r cicle	25.318€	9.184€
Educació secundària 2n cicle	29.600€	10.400€
Educació superior	36.319€	13.878€

Font: Idescat - Enquesta de Condicions de Vida

**Taula 4. Renda mitjana neta anual per nivell de formació de la persona de referència.
Estat espanyol 2009**

	Renda mitjana per persona	Renda mitjana per unitat de consum ⁵
Educació primària o inferior	8.027€	11.301€
Educació secundària 1a etapa	8.450€	12.700€
educació secundària 2a etapa	10.320€	15.463€
Educació superior	13.964€	20.649€

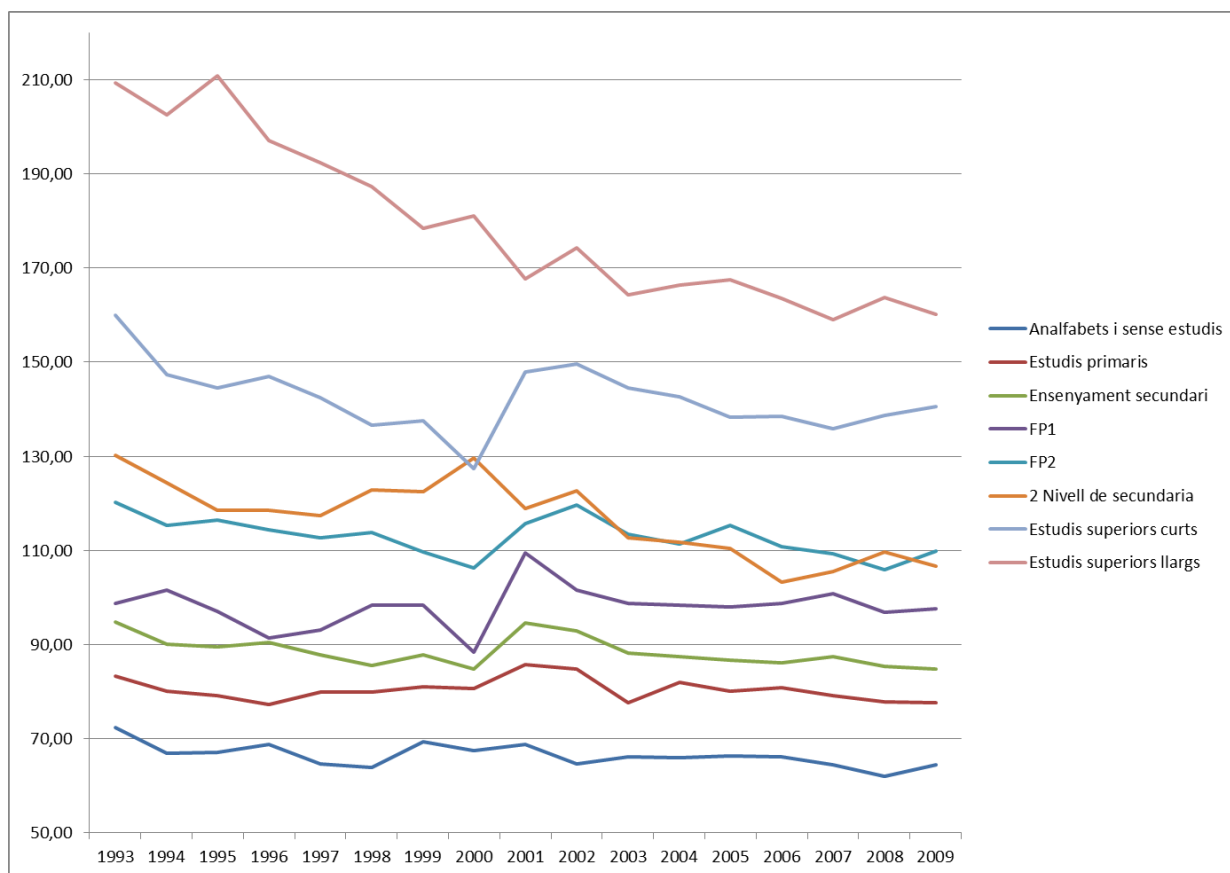
Font: INE – Enquesta de Condicions de Vida

En creuar el nivell d'estudis de la persona de referència de la família, amb la renda mitjana anual neta s'observa com aquesta augmenta de forma molt clara a mesura que augmenta el nivell d'estudis, tant per llar com per persona. Per exemple, la renda mitjana dels "caps de família" amb educació superior i aquells amb educació primària és de gairebé el doble i puja paulatinament, des de baix fins a dalt. Així mateix, les persones amb educació superiors situen també molt per sobre de la mitjana global. Tot i això, cal tenir en compte que els patrons salarials estan canviant amb l'edat i que, per tant, és més que probable que duent a terme un estudi aprofundit es detectés que la diferència entre l'estrat més jove de la població no és tant clara. Pel que fa al cas espanyol, la realitat és molt semblant a la catalana.

Hi ha altres factors relacionats, si més no indirectament, amb el nivell formatiu i el treball i característiques del treball de les persones. Un d'ells és que, aparentment, les persones amb un major nivell formatiu tendeixen a ser més productives que la resta. Així mateix, també cal tenir en compte les repercussions del treball en altres àmbits més enllà del salarial, com per exemple la satisfacció laboral i la seva relació amb la salut i el benestar de les persones.

⁵ Segons l'escala d'equivalència de l'OCDE modificada, l'ingrés mitjà d'una llar es calcula dividint l'ingrés total de la llar per una xifra (la "mida equivalent") que s'estableix de la manera següent: al primer adult (persones de 14 anys o més) se li atribueix un valor igual a 1; als altres adults de la llar se'ls atribueix un valor de 0,5, i als menors de 14 anys se'ls atribueix un valor igual a 0,3. La unitat en què es mesura la grandària equivalent s'anomena "*unitats de consum*", recollint així la idea de que la convivència genera un estalvi. És a dir, no és el mateix aquell adult que viu sol que aquell que conviu amb altres adults. La mateixa persona genera menys despesa.

Gràfica 1. Evolució anual de la mitjana d'ingressos per nivell d'estudis. Estat espanyol (1993-2009)

Font: INE, elaborada a partir de Panel de Hogares de la Unión Europea (1993-2000) INE, Encuesta Continua de Presupuestos Familiares. Base 1997, Módulo de Ingresos (2001 y 2002) i Encuesta de Condiciones de Vida (2003-2009).

Aquesta gràfica presenta l'evolució comparativa dels ingressos per grup de població en funció dels seus estudis. Per poder fer la comparativa es defineix que la mitjana salarial de la població en el seu conjunt és 100 i aleshores s'ubica, proporcionalment, els col·lectius en funció del seu nivell d'estudis. Com es pot observar clarament a la gràfica, a principis dels anys 90 les persones amb estudis superiors de llarga durada, més que duplicaven la mitjana d'ingressos de la població en general. En aquesta gràfica es pot apreciar l'evolució dels darrers 20 anys. En línies generals **s'observen tres fenòmens: una tendència generalitzada dels salaris a la baixa; una baixada més acusada en els sectors més formats de la societat; una estabilització del nivell d'ingressos dels sectors menys formats.**

b. Atur

Una altra de les diferències claus i estructurals que es generen a partir de les diferències a nivell formatiu són les diferències de probabilitat d'inserció laboral de les persones. Tal i com es comprova en la taula següent, les diferències entre les taxes d'atur són claríssimes. A més, en aquest moment (tercer trimestre de 2012), la situació sembla accentuar-se encara més. Més del 59% dels homes analfabets estan a l'atur. Tant sols el 5,51% dels que tenen un doctorat també. Tot i que la situació ha empitjorat per aquest últim sector, **observant les dades dels últims anys, l'augment exponencial de les taxes d'atur es dona entre la població amb menys estudis.**

Hi ha diferències importants entre homes i dones en aquest aspecte. Entre els homes, una altra vegada, el tall es troba en els estudis universitaris (si s'observa el gruix de població). Hi ha una diferència molt important entre les persones amb estudis secundaris i FP, amb una taxa d'atur de més del 30 al 25% i aquelles amb estudis superiors (una mica més d'un 13%).

En el cas de les dones, s'observa unes taxes relativament baixes d'atur entre aquelles que disposen de titulació en FP. Això podria ser degut a característiques conjunturals de la crisi (que hagi afectat menys a feines on hi ha més dones o més a feines masculinitzades i relacionades amb aquest nivell formatiu, com ara la construcció, la indústria, etc.). En tot cas, l'atur femení entre les doctorades també és molt inferior al de la resta.

**Taula 5. Taxa d'atur per nivell de formació assolit
Estat espanyol. III trimestre 2012**

	Total	Analfabets	Educació primària	Educació secundària 1	Educació secundària 2	Formació laboral 2a etapa	Educació superior	Doctorat
Homes	24,68	59,11	38,54	30,75	23,58	25,77	13,45	5,51
Dones	25,41	54,37	37,15	32,96	25,53	12,04	17,15	5,23

Font: INE, Enquesta de Població Activa

4. CONSUM

Les pautes de consum es veuen clarament afectades pels nivells formatius dels individus; principalment, per la relació directa que sol haver-hi entre ingressos i nivell econòmic amb despesa. D'aquesta manera, tal i com es fa evident en les taules posteriors, **els grups de persones amb majors nivells formatius (que solen tenir majors nivells d'ingressos) presenten, alhora, un major volum de despesa,** tant en termes absoluts, com en la seva mitjana global. A més a més, **el salt important es produeix entre aquelles persones i famílies amb estudis universitaris** i aquelles que no en tenen. En les dades també es pot observar com les diferències entre famílies són majors que no pas entre individus. Això podria ser degut a la comprovada relació existent entre el nivell formatiu de les persones que formen una parella. És a dir, que hi ha una certa tendència a l'aparellament entre persones amb nivells educatius similars, de manera que, en el cas de les famílies, la despesa augmentaria o disminuiria de manera exponencial.

**Taula 6. Despesa mitjana anual de les llars. Per nivell d'estudis del sustentador principal
Catalunya 2010**

	per llar	per persona
Sense estudis/estudis primaris	23.302€	10.154€
Estudis secundaris, 1er cicle	28.971€	10.709€
Estudis secundaris, 2on cicle	33.394€	11.986€
Estudis superiors	40.782€	15.363€

Font: Idescat a partir de dades de l'Enquesta de pressupostos familiars, base 2006, de l'INE.

**Taula 7. Despesa total, despesa mitjana per llar i persona per nivell educatiu
Estat espanyol 2010**

	per llar	per persona
Sense estudis/estudis de 1r grau	21.580,41€	8.939,77€
Educació secundària primer cicle	27.857,73€	9.911,55€
Segona etapa de secundària	31.452,70€	11.243,49€
Estudis superiors no univ.	32.515,90€	11.987,26€
Estudis univ. 1r cicle	37.003,11€	14.161,87€
Estudis universitaris 2n i 3r cicle	43.323,41€	16.219,31€

Font: INE-Enquesta de pressupostos familiars. Base 2006

A més d'aquesta relació directa, també és important tenir-ne en compte d'altres com per exemple que l'educació incideix clarament i positivament en la formació del sistema de preferències i per tant afavoreix una conducta més reflexiva sobre les preferències de consum⁶. És a dir, **uns majors nivells educatius redunden en decisions de compra i consum més reflexives i eficients, col·laborant a un millor desenvolupament i creixement del mercat.**

També hi ha autors que han assegurat que una persona tipus té més probabilitats de poder gaudir de més varietats d'oci en funció del seu nivell educatiu⁷. Això permet gaudir més, en general, del temps d'oci i, per tant, tenir una actitud vital més positiva. Molts autors han assenyalat que, així mateix, les persones amb un major nivell educatiu es troben en una millor situació per prendre decisions més properes a l'òptim.

També hi ha autors que asseguren que el nivell formatiu té relació amb les característiques de l'estalvi, personal i familiar. Segons Haveman i Wolfe⁸, els universitaris americans tenen més propensió a l'estalvi que la gent d'altres nivells educatius.

5. POBRESA I FORMACIÓ

La pobresa i l'exclusió social depenen en bona part del nivell formatiu. No només perquè depenen de la variable clau que és la relació de la persona amb el món del treball (per capacitat d'inserció, per nivell salarial, etc.), sinó per d'altres motius de caire no estrictament monetari. Tal i com mostren les taules següents, **la taxa de risc a la pobresa té un augment inversament proporcional al del nivell formatiu.** És a dir, a menor nivell educatiu, major risc de caure en la pobresa. El risc entre les persones analfabetes és de pràcticament el triple que el de les persones amb educació superior.

⁶ Arrow, K. (1997). «The Benefits of Education and the Formation of Preferences», en Behrman, J. R. i Stacey, N. (Ed.). The social benefits of education. Ann Arbor: Michigan University Press

⁷ Warde, A. y Gayo-Cal, M. (2009). «The anatomy of cultural omnivorousness: The case of the United Kingdom». Poetics

⁸ Haveman, R. H. y Wolfe, B. L. (1984). «Schooling and economic well-being: The role of nonmarket effects». The Journal of Human Resources

Taula 8. Taxa de risc a la pobresa. Adults per nivell de formació. Catalunya 2010

	Taxa
Educació primària o inferior	26,3
Educació secundària 1r cicle	22
Educació secundària 2n cicle	19,2
Educació superior	10,1

Font: Idescat, Enquesta de Condicions de Vida

Aquesta realitat té un impacte clar en la despesa social assignada en funció del nivell formatiu. Tal i com alguns autors han demostrat, **les persones amb nivells formatius superiors presenten menors nivells de dependència respecte les ajudes de caire públic** (Oreopoulos - 2003). Les persones en risc a la pobresa tenen, alhora (lògicament) un major risc de dependència de les ajudes de caràcter públic i social, siguin públiques o siguin privades, de caire no lucratiu. **Per tant, un menor nivell formatiu augmenta la necessitat d'inversió en polítiques socials i de lluita contra la exclusió.**

Taula 9. Taxa de risc a la pobresa per nivell de formació. Estat espanyol 2010

	Taxa
Educació primària o inferior	28,9
Educació secundària 1r cicle	23,9
Educació secundària 2n cicle	16,9
Educació superior	8,7

Font: INE, Enquesta de Condicions de Vida

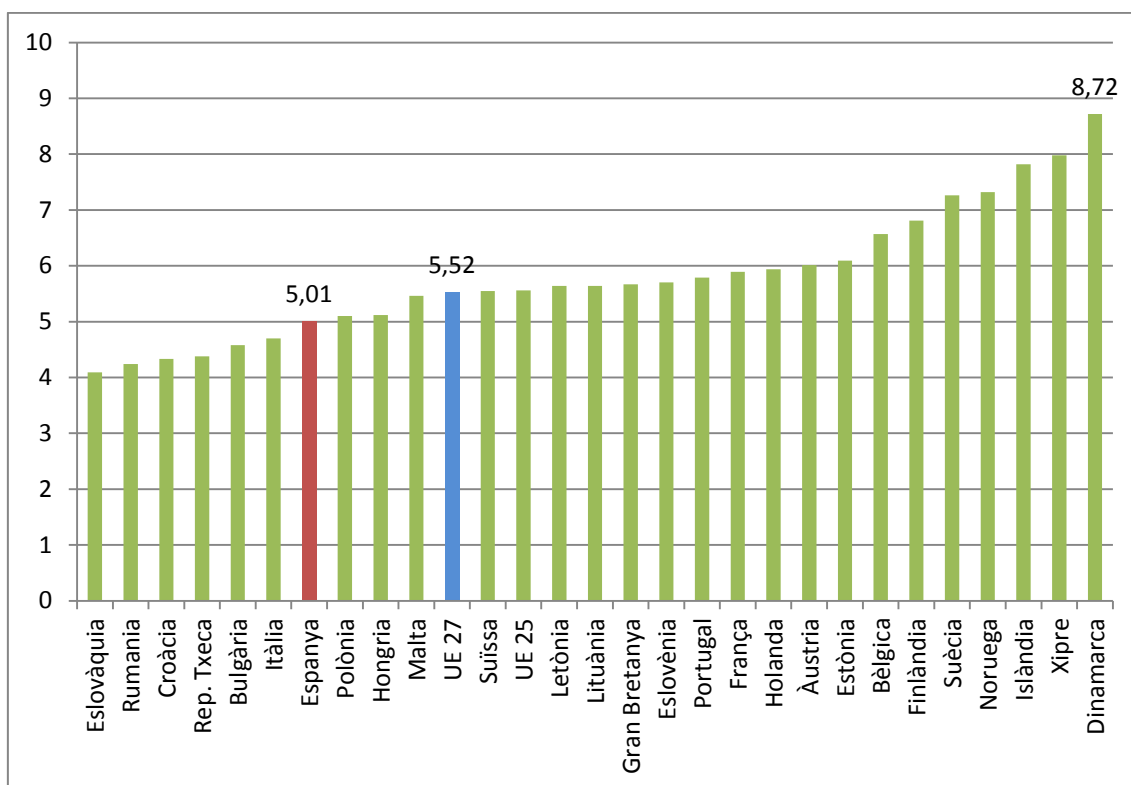
6. INVERSIÓ EN POLÍTIQUES EDUCATIVES

INVERSIÓ PÚBLICA

El gruix d'inversió pública en educació hauria de servir per conèixer quins esforços s'estan duent a terme des del sector públic per afrontar la realitat de l'abandonament escolar prematur i les seves conseqüències que, com ja s'ha apuntat, són importants i representen costos socials a diversos nivells.

Sorprenentment, **la despesa en inversió pública educativa en funció del PIB a l'Estat espanyol és de les més baixes de tot el territori europeu.** De fet, és més de mig punt inferior (5,01%) a la mitjana de la UE 27 (5,52%) i tant sols és superior a la d'estats com Eslovàquia, Romania, República Txeca, Bulgària o Itàlia. La resta d'estats de la UE es troben per sobre el percentatge espanyol i la majoria es troben també per sobre de la mitjana europea. S'arriba a un màxim del 8,72% en el cas danès i als 5 estats nòrdics i Xipre que ronden o superen el 7%.

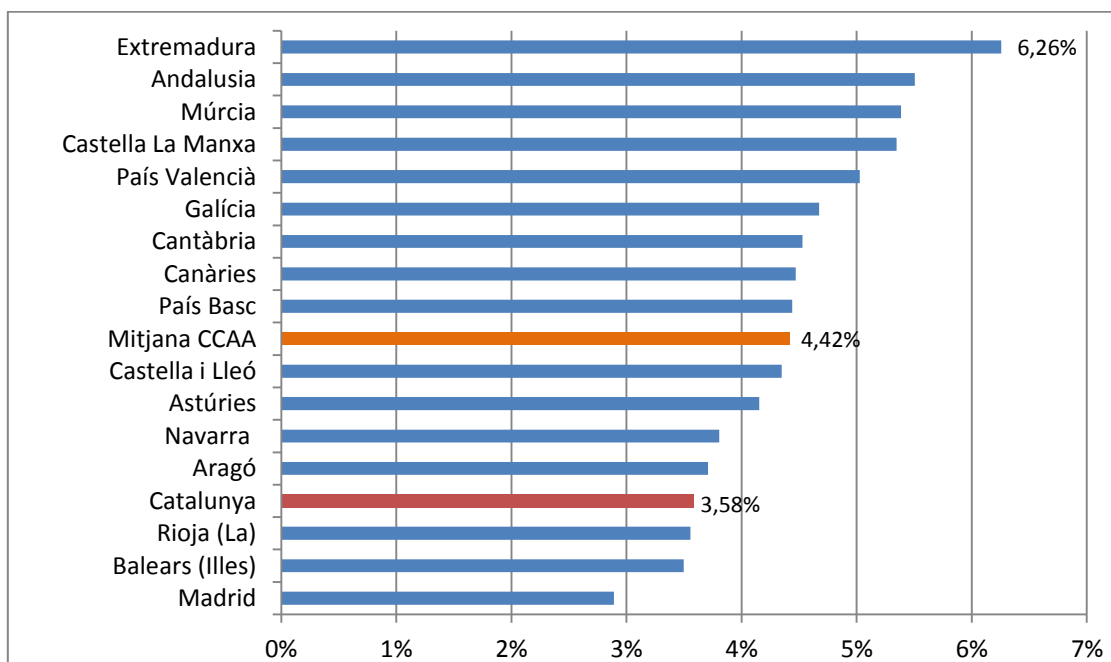
Gràfica 2. Despesa pública en educació com a percentatge del PIB. 2009

Font: Eurostat

Si bé, la despesa espanyola és inferior als estàndards europeus (vegi's les diferències de càlcul atenent a fonts de l'Eurostat o a fonts ministerials), en el cas de Catalunya aquesta despesa és menor, situant-se en el 3,6% del PIB.

Gràfica 3. Despesa pública en educació com a % del PIB autonòmic. Estat espanyol per CCAA. 2009

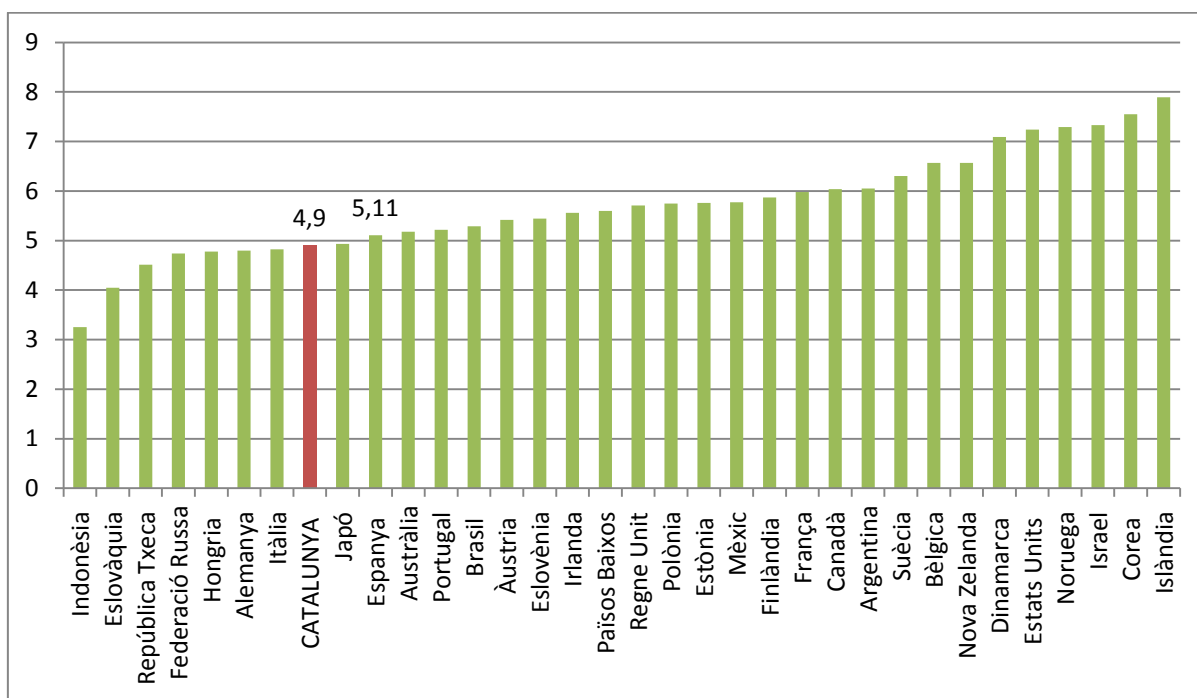
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (INE) i de la Contabilidad Regional de España

INVERSIÓ GLOBAL

Més enllà del finançament públic, però, la majoria de sistemes educatius del món tenen també una part de finançament privat, és a dir, de finançament que aporten les famílies al sistema. **En el cas de Catalunya, el volum de finançament privat representa un 20% del finançament global del sistema**⁹. En els últims anys, just abans de l'inici de la crisi, però, (de 2000 a 2008) el finançament privat va descendir un 17% i el finançament públic va augmentar més d'un 5%. Cal destacar, també, que **Catalunya es troba entre els països del món amb una major aportació privada i menor aportació pública al sistema**, per sota de la mitjana de la OCDE en aportació de finançament públic - però amb un sistema privat menys fort que als EUA, Corea o Xile -. Els països amb una major aportació pública percentual són Finlàndia, Suècia, Estònia i Bèlgica.

És per aquest motiu que **quan s'analitza la inversió en termes generals, la inversió a Catalunya** segueix essent baixa comparada amb el conjunt dels països de la OCDE però **és força més a prop de la mitjana**. És a dir, les aportacions privades per a l'ensenyament (familiars, institucionals o d'empreses) compensen, parcialment, la mancança d'inversió pública.

Gràfic 4. Despesa en ensenyament respecte del PIB segons l'àmbit territorial. Any 2008

Font: Informe 15 - Sistema d'Indicadors d'Ensenyament de Catalunya. Dades OCDE

⁹ Informe 15 - Sistema d'Indicadors d'Ensenyament de Catalunya. Pàg. 50. Febrer 2012. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Generalitat de Catalunya

7. APORTACIÓ D'INGRESSOS EN FUNCIÓ DE LA QUALIFICACIÓ DELS ASSALARIATS CATALANS A LES ARQUES PÚBLIQUES

Nota metodològica:

Per analitzar aquesta diferència, s'agafa com a punt de referència un trimestre concret d'un any (1r Trimestre de 2010) pel qual es poden obtenir dos tipus de dades.

D'una banda, s'analitza l'**aportació neta dels treballadors assalariats catalans a les arques de la Seguretat Social** (via contracte laboral) i l'**aportació** (via contracte, també) **mitjançant l'IRPF en funció de la seva qualificació** (segons les dades de l'**Enquesta d'Estructura Salarial del 1r Trimestre de 2010**).

De l'altra, **el nombre total de persones ocupades en funció de la qualificació** (dades de la **Enquesta de Població Activa de 1r Trimestre de 2010**).

De la multiplicació de les dues dades, se n'obté la diferència de l'aportació a les arques públiques dels treballadors assalariats en funció de la seva qualificació.

Aquestes dades tenen, però, dues febleses. La primera, no contemplen les aportacions a les arques de la Seguretat Social de les persones que no són assalariades per compte d'altri, és a dir, que són autònomes. Tampoc es tenen en compte les aportacions fetes per altres vies, com ara la dels impostos indirectes (pagaments d'IVA, o per la via d'impostos com el de la benzina, etc.).

Taula 10. Contribució total mensual a les arques de l'estat de les persones assalariades catalanes en funció de la qualificació

AMB DÓS SEXES	Sense estudis	Educació primària	Ed. Secundària i FP	Estudis universitaris
Salari net ¹⁰	1.124,93	1.167,95	1.313,07¹¹	1.875,14
Contribucions a la Seguretat Social	90,03	96,13	108,47	144,86
Retencions IRPF	141,67	170,00	226,06	502,08
<i>Contribució personal total mensual</i>	231,70	266,13	334,52	646,94
Persones ocupades ¹²	10.000,00	524.100,00	1.438.600,00	1.126.200,00
Contribució neta via SS	900.347,17	50.381.024,09	156.038.749,15	163.137.266,70
Contribució neta via IRPF	1.416.680,28	89.098.204,60	325.203.646,33	565.445.711,42
Contribució total mensual	2.317.027,46	139.479.228,69	481.242.395,48	728.582.978,12

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta d'Estructura Salarial del 1r Trimestre de 2010.

Tal i com es mostra en la taula anterior, **l'aportació de les persones amb una major educació a les arques públiques és clarament superior. Les persones amb estudis universitaris aporten de mitjana al sistema gairebé el triple**

¹⁰ Dades de l'Enquesta d'Estructura Salarial. 1r Trimestre de 2010 (salari net, contribucions a la seguretat social i contribucions a l'IRPF)

¹¹ Mitjana de les categories "Educació Secundària" i "Formació professional" de les dades de l'Enquesta d'Estructura Salarial.

¹² Dades de l'Enquesta de Població Activa. 1r Trimestre de 2010

que les persones sense estudis; més del doble que aquelles amb educació primària i gairebé el doble que les que han assolit tant sols la secundària.

Si es fa el càlcul anual, la diferència encara és més evident. **Una persona catalana amb estudis universitaris aporta cada any 7.763€ de la seva nòmina en impostos, mentre que una persona amb estudis primaris n'aporta, de mitjana, 2.780€.** Per tant, **la diferència entre aquests dos sectors és d'uns 5.000€ anuals per persona.**

Taula 11. Aportació total mensual i anual a les arques de l'Estat i en nombres absoluts dels assalariats catalans en funció de la qualificació

	Mensual	Anual	Diferència
Educació primària	139.479.229	1.673.750.744	-
Educació secundària i FP	481.242.395	5.774.908.746	+4.101.158.002
Estudis universitaris	728.582.978	8.742.995.737	+2.968.086.992

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta d'Estructura Salarial del 1r Trimestre de 2010.

En nombres absoluts, cada mes, les persones amb estudis universitaris aporten uns 250 milions d'euros més, que aquelles que tenen estudis secundaris o FP; tot i que, aquestes darreres són superiors en nombres absoluts.

Les persones amb estudis universitaris aporten mensualment uns 600 milions més, que aquelles que tenen educació primària (en aquesta ocasió, no es comptabilitzen els analfabets per ser pràcticament inexistent).

Fent el compte anual, doncs, les diferències són molt considerables. Cada any **les persones amb estudis universitaris aporten, globalment, 3.000 milions d'euros més a les arques públiques que aquelles persones que disposen d'educació secundària**, tot i ser inferiors en nombre (a Catalunya hi ha 300.000 persones menys amb estudis universitaris que no pas amb estudis secundaris o d'FP). La diferència anual amb les persones amb estudis primaris, encara és més espectacular (com s'ha observat en la comparativa mitjana), d'uns 7.000 milions en nombres absoluts.

8. SIMULACIÓ: APORTACIONS EXTRES EN FUNCIÓ D'UNA MILLORA DEL NIVELL EDUCATIU DELS ASSALARIATS

Què passaria però si s'aconsegüís reduir el nombre de persones amb estudis primaris i es disposés de més persones amb un major nivell de formació?

Tot seguit, es presenta un càlcul de l'aportació extra a les arques públiques que suposaria una reducció determinada del nombre de persones assalariades que tant sols han acabat els estudis primaris i que haurien pogut fer-ne de secundaris.

Taula 12. Aportació extra a les arques públiques en funció d'una millora del nivell educatiu

Reducció del fracàs	Persones extres amb formació secundària	Aportació extra mensual per persona	TOTAL APORTACIÓ mensual	TOTAL APORTACIÓ anual
25%	131.025	68,39€	8.960.800	107.529.600
50%	262.050	68,39€	17.921.600	215.059.200
75%	393.075	68,39€	26.882.399	322.588.788

Font: Càlcul propi en base a les dades de l'Enquesta d'Estructura Salarial del 1r Trimestre de 2010

El resultat d'aquesta simulació és clar. **Si s'aconseguís reduir en un 25% les persones assalariades amb estudis primaris a Catalunya i que assolissin el nivell d'estudis secundaris, les aportacions monetàries a les arques públiques serien de quasi 9 milions d'euros mensuals (més de 107 anuals); si la reducció fos del 50% l'aportació seria de gairebé 18 milions d'euros mensuals (215 anuals) i, finalment, de gairebé 27 milions d'euros mensuals (més de 322 anuals) en el cas que el 75% de les persones amb estudis primaris disposessin d'estudis secundaris.**

9. CONCLUSIONS

- **La dimensió del fracàs escolar a l'Estat espanyol i a Catalunya és molt més alarmant** a casa nostra que a la mitjana de països de la Unió Europea. **Les polítiques educatives són un dels pilars estratègics de les societats;** i les decisions sobre aquestes polítiques condicionen el desenvolupament general de països i territoris.
- **Existeix una relació directa entre el nivell formatiu de les persones i els salaris percebuts.** L'educació té conseqüències sobre totes les dimensions de la vida d'una persona. De la formació de la persona en depèn, tant la seva futura classe social, el seu nivell d'ingressos, els seus interessos culturals, les característiques del seu consum i, fins i tot, les relacions interpersonals que establirà.
- **L'educació condiona les possibilitats d'estar a l'atur,** essent aquesta taxa molt major entre les persones sense estudis. **L'atur afecta dramàticament entre les persones menys formades.** Tot i que la situació d'atur afecta persones de qualsevol nivell formatiu, l'augment exponencial de la taxa d'atur es dona entre la població amb menys estudis.
- **Les pautes de consum es veuen clarament afectades pels nivells formatius dels individus. L'educació té un fort impacte en els ingressos i les despeses** de les persones. Disposar d'un nivell educatiu més elevat suposa una probabilitat molt major de disposar d'uns ingressos i una capacitat individual d'estalvi i de despesa molt més elevada i, **per tant, d'una aportació econòmica major tant a la societat com a les administracions públiques (via impostos).**
- **La pobresa i l'exclusió social depenen en bona part del nivell formatiu. Un nivell educatiu inferior multiplica el risc de viure situacions d'exclusió i pobresa i per tant multiplica la futura despesa social.** L'educació condiona també per sota, i de manera clau, la

despesa social. Feines de pitjor qualitat, elevat índex d'aturats, generen una major despesa per a les arques públiques.

- **La despesa en inversió pública educativa en funció del PIB a l'Estat espanyol és de les més baixes de tot el territori europeu. A Catalunya, la despesa pública en educació com a percentatge del PIB és menor que la mitjana espanyola.**
- **L'educació té un fort impacte en l'estructura econòmica i empresarial.** Els nivells educatius poden condicionar fortament les dinàmiques econòmiques, modelant la realitat empresarial i l'estructura econòmica d'un país. **Un nivell major d'escolarització, i d'aprofitament de la mateixa, genera la possibilitat de treballar en productes d'un valor afegit superior** i per tant, predisposen les estructures econòmiques a la producció de béns amb un major rendiment.
- **L'educació condiciona actituds i hàbits socials** diversos que també tenen impacte sobre l'economia d'un país. Sembla ser que l'educació pot estar relacionada amb les taxes de criminalitat d'un país, per tant, també ho està amb la despesa en polítiques de control social (policia, presons, etc.). A la llarga, una educació estesa i superior, genera dinàmiques de major cohesió social i, per tant, de menys necessitat d'intervenció social.
- **Les persones amb estudis universitaris aporten de mitjana al sistema gairebé el triple que les persones sense estudis.**
- **Una persona catalana amb estudis universitaris aporta cada any 7.763€ de la seva nòmina en impostos, mentre que una persona amb estudis primaris n'aporta, de mitjana, 2.780€.** Per tant, **la diferència entre aquests dos sectors és d'uns 5.000€ anuals per persona.**

10. PROPOSTES DES DE LA CECOT

- **Reflexionar profundament sobre el finançament del sistema educatiu.** Reduir la despesa en polítiques educatives a curt termini pot tenir conseqüències econòmicament nefastes a llarg termini. La relació entre despesa educativa i nivell de vida és òbvia. Per aquest motiu, reduir la despesa en polítiques educatives en l'actualitat, pot tenir un impacte econòmicament molt superior a mig termini, havent-se de necessitar una inversió també superior en altres tipus de polítiques: repressives, socials, assistencials, de salut pública, etc.
- **Treballar per tal que el sistema educatiu del nostre país sigui més eficient i més adaptat a les noves necessitats de l'alumnat i del mercat laboral** de manera que se'n multipliqui l'aprofitament i se'n redueixi substancialment l'abandonament.
- **Donar estabilitat normativa al sistema.** L'educació exigeix un equilibri entre l'estabilitat i el canvi. Tot i que el marc ha de ser el suficientment flexible per adaptar-se a l'evolució dels coneixements i de les necessitats; no té cap sentit que cada vegada que es produeix una alternança en els governs, es canviïn les lleis que afecten l'educació.

- **Reforçar els sistemes de formació contínua i ocupacional** tant per atendre a la població general que necessita formar-se al llarg de la vida, com per atendre aquelles persones que han abandonat els estudis reglats. Al nostre país, el nombre de gent que abandona prematurament els estudis és molt elevat; és absolutament necessari augmentar els nivells formatius d'aquestes persones per millorar la productivitat i competitivitat del nostre teixit empresarial.
- **Difondre i desenvolupar el model de reconeixement de qualificacions professionals i d'acreditació de competències** adquirides ja sigui mitjançant l'experiència laboral o mitjançant la formació, tant formal com no formal.
- **Potenciar programes concrets d'inserció laboral per a gent jove que posin especial atenció al retorn cap al sistema educatiu** d'aquells beneficiaris que no hagin assolit el nivell d'Educació Secundària Obligatòria. Es proposa de planificar programes mixtes, *programes pont* escola/treball-treball/escola.
- **Fomentar la coresponsabilitat de les famílies per lluitar contra el fracàs escolar.** La família és la primera instància educadora i adquireix un rol protagonista en l'èxit o el fracàs educatiu dels joves. Cal sensibilitzar, per tant, les famílies vers la revalorització de l'estudi en tant que facilitador de l'ascensió social i del progrés personal.